

Via netwerken verbinding creëren voor leraren en directies: opportuniteiten binnen school- en personeelsbeleid om samen professioneel te groeien

Melissa Tuytens

Onderzoeksgroep Beleid en Leiderschap in Onderwijs

Uitdagingen binnen onderwijs

Leuven zet brugfiguren in op 19 basisscholen om leerkrachten te ontlasten

De stad Leuven zet vanaf dit schooljaar zogenoemde brugfiguren in tegen kinderarmoede. Alle negentien basisscholen in Leuven kunnen op iemand rekenen om kwetsbaar onderwijspersoneel te concentreren op lesgevragen, de brugfiguren

"Taalvakken hebben een imagoprobleem": zo willen taalleerkrachten de talenkennis van leerlingen opkrikken

Kleinere klasgroepen, meer uren en voorbereidingstijd en een positievere imago voor taalvakken. Zo willen Vlaamse taalleerkrachten het taalniveau van hun leerlingen weer opkrikken. Dat blijkt uit een rapport van het Vlaams Taalplatform waar "Knack" vandaag over bericht.

Weg met overbodige details, nadruk op Nederlands, talen en STEM: zo moeten de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad eruitzien

Minder details, meer focus, dat is de korte samenvatting van hoe de nieuwe eindtermen van de tweede en derde graad secundair onderwijs er zullen moeten uitzien. De onderwijskoepels en Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) zijn het daarover eens geworden, nadat het Grondwettelijk Hof in juni een vorige versie van die vernieuwde eindtermen vernietigde. Gerichtte aanpassingen hebben de neuzen weer in eenzelfde richting gekregen.

Te weinig leraren, maar waarom zou je nog leerkracht worden? Beluister onze jongerenpodcast

Het nieuwe schooljaar is intussen goed ingezet, en toch zijn er nog heel wat klassen die geen leraar aan het roer hebben. En het lerarentekort wordt elk jaar erger. Hoe komt het dat er duizenden jobs niet ingevuld raken? En hoe maak je het lerarenberoep weer aantrekkelijk? In een nieuwe aflevering van "Kijk op de toekomst" komen Dries Boudewijns (23), Lien de Petter (24) en Amelien waarom zij ondanks de negatieve reclame toch nog in het stapt.

510 euro per leerling om "digisprong" te maken, is dat genoeg? "Eerder bokkensprong als dit eenmalig is"

Het is goed dat scholen met extra budget van de Vlaamse regering toestellen kunnen aankopen voor hun leerlingen, maar het bredere plaatje ontbreekt. Zo reageert Wouter Hustinx, onderzoekshoofd onderwijsinnovatie van de PXL Hogeschool, op de "digisprong" die minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) wil maken. Met de aangekondigde 375 miljoen euro "kan je mooie toestellen kopen", vindt Hustinx, maar "in het slechtste geval blijven die laptops gewoon in de boekentas zitten."

Bron: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>

Belang van professionalisering van leraren

- Professionaliseringscontinuüm:
 - 1) Lerarenopleiding
 - 2) Beginnende leraren
 - 3) Ervaren leraren
 - 4) Senior leraren
- Verschillende initiatieven door verschillende actoren
 - Lerarenopleiders
 - Nascholers en pedagogische begeleiders
 - Overheid
 - Schoolbeleid
 - ...

Dimensies binnen professionalisering

- Formeel <-> Informeel
- 'Off-site' <-> Op de werkplek
- Traditioneel <-> Vernieuwend
- Kortdurend <-> Langdurend
- Individueel <-> Collectief
- Intern <-> Extern aangestuurd

VLAANDEREN:

- Eerder traditioneel (TALIS, 2018)
 - Kortdurend
 - Vaak buiten de school (bijv. eenmalige studiedagen)
 - Binnen de school (bijv. pedagogische studiedagen)
- Belemmeringen
 - Kostprijs
 - Werkschema leraren

Effectieve professionalisering

- Duur:
 - Uitgebreide, intensieve programma's om verandering teweeg te brengen (minimum 20 contacturen aangeraden)
 - Permanente ondersteuning om leren blijvend te stimuleren
- Collectieve participatie:
 - Interne en externe collega's
 - Onderlinge interactie, samenwerking, overleg, feedback
- School- of site gebaseerd:
 - Geënt op dagelijkse praktijk
 - Toepassingsgericht
- Actief leren:
 - Voortdurende reflectie
 - Co-creator van kennis i.p.v. louter consument

Effectieve kenmerken van PI

Inhoudskenmerken

- focus op inhoud
- focus op (vak) didactiek
- coherent en gebaseerd op onderzoek
- eigenaarschap

Structurele kenmerken

- duur
- collectieve participatie
- school- of site gebaseerd
- actief leren

Trainer

- kwaliteit van de trainer

Opportunities van netwerken

- Het web van relaties tussen individuen biedt kansen/beperkingen bij het uitwisselen van middelen (informatie, kennis, feedback, materialen, enz.)
- Individuen zijn niet onafhankelijk maar interdependent
=> bvb. expertise van leraar heeft gevolgen voor vakgroep
- Niet geconnecteerd?
=> Geen toegang tot middelen



Moolenaar, 2012

Netwerken voor effectieve professionalisering?

Aandachtspunten:

- **Duur:**
 - Investeren in duurzame relaties door netwerk
- **Collectieve participatie:**
 - Vanuit school netwerkvorming stimuleren/ondersteunen
 - Meerdere leraren stimuleren/ondersteunen
- **School- of site gebaseerd:**
 - Aansluitend op noden binnen de school (link met SHRM!)
 - Terugkoppeling voorzien binnen de school
- **Actief leren:**
 - Ook eigen expertise delen met anderen

Effectieve kenmerken van PI



Structurele kenmerken

- duur
- collectieve participatie
- school- of site gebaseerd
- actief leren

Trainer

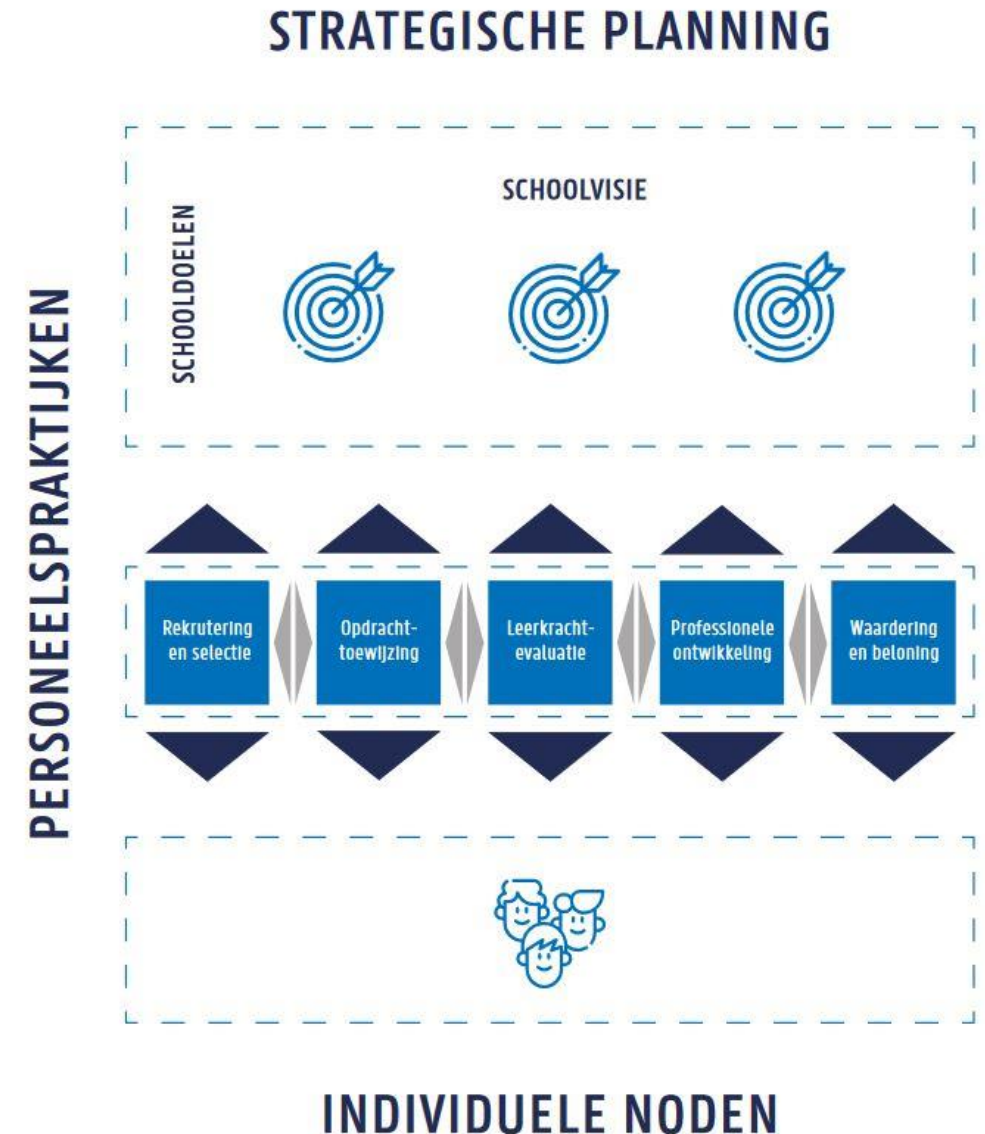
- kwaliteit van de trainer

Strategisch human resource management

Voorbeelden voor professionele ontwikkeling:

- Mentor-coach team voor begeleiding van beginnende leerkrachten
- Inzetten van collega-leerkrachten voor teamprofessionalisering
- Beleid op niveau van de scholengemeenschap
- ...

Vekeman, Tuytens, Droissart & Devos, 2020



Gelaagdheid bij professionele ontwikkeling via netwerken

- Processen van individueel leren
- Processen van collectief leren binnen de schoolorganisatie
- Processen van collectief leren met professionals buiten de eigen schoolorganisatie

⇒ Deze processen staan niet los van elkaar, maar versterken elkaar

⇒ Collectief leren met externen: dialoog en interactie met externe + delen van kennis met eigen schoolteam

Randvoorwaarden bij professionele ontwikkeling via netwerken

- Factoren in collectieve leercultuur:
 - Gemeenschappelijk doel
 - Waardering en vertrouwen
 - Verbinding en identificatie
 - Leerklimaat
 - Sociale steun
- Structurele randvoorwaarden:
 - Voorziene tijd om uit te wisselen (oppervlakkigheid vermijden)
 - Terugkoppeling naar eigen schoolteam
 - Continuïteit in de samenwerking
 - Leiderschap op niveau van de samenwerking en de school

Meer lezen?

- De Smet, M., Vanblaere, B., Ruys, I., & Frijns, C. (2020). Collectief leren via samenwerking met externe (onderwijs)professionals. Eindrapport. Gent: Steunpunt Onderwijsonderzoek.
- Devos, Geert, & Tuytens, M. (2013). De loopbaan van leraren en het belang van professionele leergemeenschappen. In R. Vanderlinde, I. Rots, M. Tuytens, K. Rutten, I. Ruys, R. Soetaert, & M. Valcke (Eds.), *Essays over de leraar en de toekomst van de lerarenopleiding* (pp. 57–68). Academia Press.
- Merchie, E., Tuytens, M., Devos, G., & Vanderlinde, R. (2016). Hoe kan je de impact van professionalisering voor leraren in kaart brengen? Departement Onderwijs en Vorming.
- Moolenaar, N. M. (2012). A social network perspective on teacher collaboration in schools: Theory, methodology, and applications. *American journal of education*, 119(1), 7-39.
- Simons, P.R.J., & Ruijters, M. (2004). Learning professionals: Towards an integrated model. In: H.P.A. Boshuizen, R. Bromme & H. Gruber (Eds.). *Professional learning: Gaps and transitions Collectief leren – Bibliografie on the way from novice to expert (innovation and change in professional education)* (pp.207- 229). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Vekeman, E., Tuytens, M., Droissart, J. & Devos, G. (2020). Strategisch personeelsbeleid in scholen. Inspiratierapport. Gent: Steunpunt Onderwijsonderzoek.
- Vekeman, E., Devos, G. & Tuytens, M. (2022). Raamwerk voor de opvolging van professionalisering van schoolleiders. Brussel: Departement Onderwijs & Vorming.
- www.perbelo.ugent.be

Melissa Tuytens

Onderzoeksgroep Beleid en leiderschap in
onderwijs

Melissa.Tuytens@ugent.be

